

Mellomoppgjøret

Statens tariffområde

27. april 2023

KRAV NR. 1

27.04.2023 – kl. 10.00

Innledning

Lønns- og forhandlingssystemet i staten må kunne bidra til å løse virksomhetenes kompetansebehov, og lønnsforhandlingene er et viktig verktøy for å kunne rekruttere og beholde riktig kompetanse, noe som igjen kan sikre kvalitativt gode tjenestetilbud. For å kunne tiltrekke seg riktig og kritisk kompetanse, er det viktig at virksomhetene har tilstrekkelig økonomisk handlingsrom. I en situasjon med høy etterspørsel etter arbeidskraft og lav arbeidsledighet, er det viktig at også staten evner å tiltrekke seg arbeidskraften.

Etter år med pandemi og krig i Europa er de økonomiske utsiktene fremdeles usikre. Høy prisvekst og økende rentenivå gir husholdningene en strammere økonomi. Ved inngangen til hovedtariffoppgjøret 2022 anslo TBU prisveksten for året til å bli 3,3 prosent. Den endte på 5,8 prosent, noe som resulterte i reallønnsnedgang for de fleste arbeidstakere. Ved inngangen til lønnsoppgjøret i 2023 har TBU anslått prisveksten til 4,9 %.

Etter å ha opplevd reallønnsnedgang og svekket konkurransekraft i staten forventer Akademikerne nå en god lønnsvekst. Lønnsgapet for ansatte med høyere utdanning mellom offentlig og privat sektor er betydelig. Oppgjøret i 2022 bidro til å øke gapet for våre grupper. Over halvparten av de som forlot statlig sektor fra 2021 til 2022 var innenfor gruppen Akademiske yrker. Denne utviklingen må snus. For enkelte grupper er det opp mot 40 prosent lavere lønn i staten kontra privat sektor. Dette bidrar til at staten har utfordringer med å beholde og rekruttere flere grupper av høyt utdannede, noe som bekreftes i statens eget arbeidsgiverbarometer.

Samtidig ser vi at ingen sektorer har mer sammenpresset lønnsstruktur enn staten. For de med utdanning på grunnskolenivå/videregående er lønnsnivået høyere i staten enn i andre sektorer. Staten må i større grad enn i dag bruke lønn aktivt for å beholde og rekruttere medarbeidere, og virksomhetene må gis nødvendige fullmakter og verktøy for å kunne tiltrekke seg nødvendig kompetanse. Staten må på dette området endre politikk om vi fortsatt skal kunne tilby innbyggerne tilstrekkelig kvalitet i tjenestene.

Rammer for lønnsdannelsen

Akademikerne støtter opp om frontfagsmodellen, som ett av flere koordinerende element for lønnsdannelsen. En viktig forutsetning for Akademikernes oppslutning om modellen er at forutsetningene fra NOU 2021: 2, s. 28 legges til grunn og etterleves:

«Lønnsveksten i frontfaget skal verken være gulv eller tak, men en norm som skal sikre at lønnsveksten i konkurranseutsatt sektor over tid er retningsgivende for andre sektorer. Selve lønnsforhandlingene er partenes ansvar. Profilen i oppgjøret i frontfaget skal ikke overføres til andre avtaleområder, men derimot bestemmes i det enkelte området ut fra forholdene der. Koordineringen skjer gjennom sentrale forhandlinger og lokal kollektiv lønnsdannelse. Partene i de ulike forhandlingsområdene har selv ansvar for fordelingen av rammen mellom ulike grupper innen sitt område. I noen tariffområder skjer lønnsdannelsen i hovedsak gjennom sentrale forhandlinger, noen steder både sentrale og lokale forhandlinger og i noen områder skjer den utelukkende gjennom lokal kollektiv lønnsdannelse i den enkelte virksomhet.»

I tider hvor den økonomiske situasjonen er usikker, kombinert med usikre anslag for frontfaget, er det viktig at fleksibiliteten som ligger i frontfagsmodellen benyttes. Fleksibiliteten skal sørge for en effektiv allokering av arbeidskraft mellom sektorer, og konsekvensen av dette er at det skal og må være rom for ulike økonomiske rammer i ulike sektorer. Sektorene og virksomhetene må se sitt eget økonomiske handlingsrom i lys av behovet for å beholde og rekruttere nødvendig kompetanse. Når statlig sektor sakker akterut i lønnsutviklingen, mister man kompetanse som er viktig for å opprettholde kvaliteten på tjenesteyting, forskning, beredskap og rettsikkerhet. Når det for eksempel gjelder forskning ser vi tendenser til at aktuelle kandidater er tilbakeholdne med å søke stipendiatstillinger ettersom en da risikerer nedgang i lønn. Søkelys på en konkurransedyktig statlig sektor er ikke minst viktig i en situasjon hvor arbeidsledigheten er svært lav, da kampen om å få rett kompetanse på rett sted tilspisses.

Akademikernes mål for lønns- og forhandlingssystemet

Lønns- og forhandlingssystemet må ta høyde for de ulike statlige virksomheters behov samt gjenspeile en effektiv og fremtidsrettet statlig forvaltning. Det er viktig at lønssystemet er enkelt å forstå, og utformet slik at den enkelte ansatte kan ha et bevisst og aktivt forhold til egen lønnsutvikling. De statlige virksomhetene er ulike både med hensyn til størrelse, geografisk beliggenhet, samfunnsoppdrag, kompetansebehov og konkurranseflate mot øvrig arbeidsmarked. Det er viktig å beholde og rekruttere ansatte med riktig kompetanse for å yte gode leveranser og ivareta samfunnsoppdraget. For å tiltrekke seg og videreutvikle medarbeidere, må statlige virksomheter ha gode rammevilkår og lønn må kunne benyttes som et aktivt personalpolitisk virkemiddel.

Akademikernes mål er at forhandlingene om økonomi i sin helhet skal foregå i den enkelte virksomhet, også fastsetting av rammen. Akademikerne mener det er på høy tid å utrede hvordan en overgang fra sentralt fastsatte rammer til lokale kollektive forhandlinger også om rammen kan foretas.

Avslutningsvis viser Akademikerne til protokolltilførsel nr. 2 i hovedtariffavtalen mellom Akademikerne og staten for 1. mai 2016 – 30. april 2018. Der står det blant annet: «Det fremtidige lønns- og forhandlingssystemet skal for øvrig bygge på følgende prinsipper:

- De sentrale parter forhandler om den økonomiske rammen. Denne rammen fordeles til forhandlingsstedene.
- Innenfor den sentralt fastsatte rammen forhandler de lokale parter om fordelingen.»

Akademikerne krever:

- Reallønnsvekst
- At hele den disponible rammen avsettes til lokale kollektive forhandlinger
- Minstelønn for stipendiater (kode 1017) og spesialistkandidater (kode 1476) heves.

Akademikerne tar forbehold om nye og/eller endrede krav.